

ریشه ضرب‌المثل «آب خنک خوردن»

۷ بهمن ۱۳۹۳ ساعت ۱۶:۳۹

نقل است که زندانیان سیاسی که در داخل حفره‌ها و سلول‌های قصر محبوس بودند، از آب خنک قنات مبارک‌آباد و مخلص‌آباد که از این زندان عبور می‌کرد، می‌نوشیدند و ریشه ضرب‌المثل «آب خنک خوردن» نیز از آن روزگار رسیده است.

باغ قصر در سال ۱۱۶۸ ساخته شد؛ سپس در زمان ناصرالدین شاه این محل به قزاق‌ها تحویل داده می‌شود که بخشی از این باغ را تخریب می‌کنند.

در زمان ریاست سوئدی‌ها بر شهربانی تهران، زندان نظمیه در محل اداره شهربانی (بخشی از وزارت امور خارجه فعلی) در میدان توپخانه واقع بود. این زندان مرکب از دو یا سه اتاقک کوچک معروف به حبس نمره یک و چند اتاق و یک زیرزمین برای زندانیان

با ایجاد حکومت رضا شاه، محل قبلی تکافوی خیل عظیم زندانیان را نمی‌کرد لذا سرتیپ درگاهی، رئیس نظمیه تقاضای یک محل وسیع برای ایجاد زندان تهران را کرد. محلی که برای این کار در نظر گرفته شد، قصر قاجار (حداصل سه راه زندان، پل سیدخندان، خیابان شریعتی و خیابان پلیس فعلی) بود که دارای ساختمان‌های قدیمی و وسیع و متروکه بود.

این مجموعه محل مناسبی برای ایجاد زندان تشخیص داده شد، به‌خاطر همین مارکوف معمار مشهور روسی را به ایران آوردند تا طراحی زندان قصر را انجام دهد؛ زندان مارکوف دارای ۱۹۲ اتاق و گنجایش ۷۰۰ زندانی بود که ۹۶ اتاق آن پنج نفری و بقیه انفرادی بودند. مریضخانه‌ای هم مشتمل بر شش اتاق شش تخته و ۱۶ اتاق یک تخته به‌همراه باغ و حمام ساخته شده بود و بعد از ساخته شدن زندان، این محل در آذر ماه ۱۳۰۸ به دست رضا شاه افتتاح شد.

این زندان در دهه ۳۰ از لحاظ خدمات و امکانات بسیار فقیر و ابتدایی بود. امکاناتی همچون آب شرب، حمام، امکانات درمانی قابل قبول، وسایل روشنایی و خنک‌کننده و حرارتی آن بسیار نازل بوده است.

زندان قصر پس از آن نیز پذیرای نامدارانی شد که عبدالحسین تیمورتاش، نصرت‌الدوله و سردار اسعد بختیاری از آن جمله بودند. بزرگ‌علوی سرگذشت سال‌های حبس خود و دیگر زندانیان مشهور را در کتاب «۵۳ نفر» در زندان قصر نوشت.

زندان این زندان با لباس‌های متحدالشکل بودند و در هر سلول یک زیلو، چراغ روشنایی، لباس زندانی، پرموس برای گرم کردن غذا وجود داشت.

بر اساس سندی که در این موزه دیده می‌شود، نقل است که زندانیان سیاسی که در داخل حفره‌ها و سلول‌های قصر محبوس بودند، از آب خنک قنات مبارک‌آباد و مخلص‌آباد که از این زندان عبور می‌کرد، می‌نوشیدند و ریشه ضرب‌المثل «آب خنک خوردن» نیز از آن روزگار به روزگار ما رسیده است؛ لذا به کسی که زندانی می‌شود، می‌گویند: «رفته آب خنک بخورد».

زندان‌های سیاسی معروفی تا سال ۵۷ در این زندان اسیر شدند از جمله روحانیون مذهبی، اعضای حزب ملل اسلامی، اعضای نهضت آزادی، سوسیالیست‌ها، شرکت‌کنندگان در قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲، اعضای احزاب مؤتلفه، اعضای گروه فدائیان خلق، تعدادی از چریک‌ها و نیز تعدادی از حزب توده.

بخشی از باغ موزه قصر

این محل، روزهای سختی که بر شاعر لب‌دوخته «فرخی یزدی» گذشت را روایت می‌کند؛ بندهای اهل قلم، روحانیون مبارز،

زندانیان گمنام و ... را می‌توان از بندهای آن برشمرد. نکته جالب دیگر این که صدای شعرخوانی ضبط شده «حسن شهرستانی» که در دوران طاغوت در یکی از سلول‌های این زندان محبوس بوده، در فضای سلول شنیده می‌شود.

باغ موزه قصر گنجینه‌ای از اسناد صوتی و تصویری تاریخ کشورمان است، در این گنجینه صدای نخستین مکالمه تلفنی مظفردین شاه که حدود ۱۱۵ سال پیش ضبط شده است، پخش می‌شود.

این زندان از سال ۱۳۸۲ به مدت ۵ سال متروکه بود؛ به گفته راوی کنونی موزه، حتی در دوره شهردار سابق تهران قرار بود این محل تخریب شود! اما در سال ۱۳۸۷ باغ موزه قصر به عنوان مجموعه‌ای پندآموز افتتاح شد و تا امروز مورد بازدید علاقمندان قرار می‌گیرد.

منبع: سایت فرهنگ نیوز

آدرس مطلب :

<https://www.cafetariikh.com/news/۲۹۴۰۹/خوردن-خنک-آب-المث-ضرب-ریشه/>